13.5.2024

Ympäristöministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle toimitettuun väliraporttiin Suomen kansallisen Nuoret, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman 2021–2024 toimeenpanosta

Ympäristöministeriö yhtyy ulkoministeriön valmisteleman Suomen kansallisen Nuoret, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman puoliväliraportin huomioihin. Erityisen tärkeänä ympäristöministeriö näkee toimintaohjelman keskeisen roolin valtionhallinnon sisäisen poikkihallinnollisen yhteistyön ja sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön tukipilarina. Nuorten osallistamisen periaatteita ja toimintatapoja tulee kehittää yhdessä nuorten kanssa, kuten toimintaohjelman osalta on menetelty.

Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ympäristön pilaantuminen ovat globaaleja rajat ylittäviä kriisejä, joilla on vaikutuksia turvallisuuteen ja rauhan säilymiseen. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat sään ääri-ilmiöt ja luonnonkatastrofit sekä ympäristön tuhoutuminen johtavat muun muassa henkien menetykseen ja ruokaturvan heikentymiseen sekä kiistoihin hupenevista luonnonvaroista. Ilmasto- ja ympäristöturvallisuutta ei voi siis ohittaa osana kokonaisturvallisuutta. Ilmastonmuutoksen vaikutukset korostuvat erityisesti kehittyvissä maissa, joissa suuri osa väestöstä on nuoria.

Toimintaohjelman periaatteiden mukaisesti ympäristöministeriö pitää tärkeänä nuorten laaja-alaista ja merkityksellistä osallistamista oman hallinnonalansa kansallisissa ja kansainvälisissä asioissa. Sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden edistämiseksi nuoria tulee osallistaa mahdollisimman laajasti ja siten, että nuorilla on aito mahdollisuus esittää näkemyksiään. Työssä tulee huomioida myös nuorten monimuotoisuus ryhmänä, sillä nuoret eivät ole ominaisuuksiltaan ja ajatuksiltaan yhtenäinen ryhmä. Nuorten laaja osallistaminen on tärkeää, jotta kuullaan myös niitä nuoria, jotka eivät ole jo aktiivisia kyseisessä teemassa.

Puoliväliraportissa esille nostettu uuden ilmastolain valmistelu on yksi ympäristöministeriön onnistuneista osallistamishankkeista, sillä valmistelun aikana kuultiin laajasti nuoria eri kanavien kautta yhteistyössä Nuorten Akatemian Osallisuuden osaamiskeskuksen kanssa. Ympäristöministeriö kutsuu myös aktiivisesti nuorisodelegaatteja mukaan Suomen valtuuskuntiin eri kansainvälisiin ympäristö- ja ilmastoneuvotteluihin (ml. UNFCCC-ilmastoneuvottelut ja CBD luonnon monimuotoisuusneuvottelut). Nuorisodelegaattien valinnassa ympäristöministeriö tekee yhteistyötä Allianssi ry:n kanssa.

Vastineessaan ulkoministeriön toimenpidepyyntöön puoliväliraportointia varten ympäristöministeriö nosti edellä mainittujen seikkojen lisäksi esille nuorten osallistamisen luonnon monimuotoisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Nuoria on kuultu muun muassa kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian valmisteluissa. Ympäristöministeriö on myös luonut pysyvämpiä rakenteita nuorten vaikuttamismahdollisuuksille perustamalla yhteistyössä valtioneuvoston kanslian ja Allianssi ry:n kanssa Nuorten ilmasto- ja ympäristöryhmän keväällä 2023. Ryhmän tarkoituksena on tuoda päätöksenteon tietopohjaan uusia ja nousevia näkökulmia ja ratkaisumalleja sekä edistää politiikkatoimien oikeudenmukaisuuden varmistamista tulevien sukupolvien näkökulmasta.

Ympäristöministeriö on myös laatinut alkuvuodesta 2023 erityisen nuorisodelegaattiohjeen, jonka tarkoituksena on antaa yhteiset suuntaviivat nuorten osallistumiselle kansainvälisiin ympäristö- ja ilmastokokouksiin. Ohjeessa selkeytetään nuorisodelegaattien valinnan kriteerejä, nuorten roolia ja tehtäviä kokouksissa ja niiden valmisteluprosesseissa sekä osallistumisen rahoitusperiaatteita. Ohjetta laadittiin yhteistyössä Allianssi ry:n kanssa.

Ympäristöministeriö yhtyy ulkoministeriön puoliväliraportissa esille tuomaan näkemykseen toimintaohjelman jatkon tärkeydestä, sillä toimintaohjelmassa asetetut tavoitteet ja toimet ovat monilta osin edelleen ajankohtaisia. Ympäristöministeriö tukee toimintaohjelman päivittämistä tarvittavilta osin työn jatkamiseksi vuoden 2024 jälkeen.

Juulia Suuronen
Erityisasiantuntija

Jakelu Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta